

onbekend overigens, en in elk geval onwezenlijk gere-deneer). Volgens den bijbel echter, aldus Ridderbos, is evenwel God ook ongeloofigen cultuurmandataris-zen met Zijn lankmoedigheid altijd nog een eeuwigheid vooruit (een eeuwigheid, staat er). En dan komt het: Met een slagwoord wil de spreker tenmin-ste één zijde van de zaak kort en duidelijk belichten: de God van Schilders theologie is hier neutraal, de God van den Bij-bel is altijd royaal. ALTIJD. Niet maar „hier“.

Toen ik dat las, dacht ik: nu ja.

Maar later stuurde iemand me een exemplaar van een kerkbode, waarin dr E. D. Kraan juist aan dit zinnetje zijn aandacht had gegeven. Het leek hem wel zoo ongeveer de roos te treffen. Het zat in een ander „Godsbegrip“. Tusschen Kraan-cum-suis en Schilder-cum-suis lag een ander Godsbegrip. Hoe fijn, dat deze „veles“, maar Kraan wou hem meteen maar anders noemen, dat ontdekt had. Veel werd erdoor verklaard. Het was een doorstooten tot één van de diepste ach-tergronden van het kerkelijk conflict (van namenspreken verwacht dr K. dus niets!).

Toen ik dat las, van een man-op-leeftijd, voor wien ik altijd een plekje in mijn hart gehad heb, dien ik hier niet beoordeel, maar van wien ik een ongeloofe-lijke zwakheid en groepsverblindheid als laatste ver-klaring aanvaard voor het plaatsen van zijn forse handteekening onder de domme vonnissen van 1914, toen dacht ik, juist aan die vonnissen indachtig, niet: nu ja. Die „veles“ is er een, en die bedachte moderamenman is weer een ander. Als zóó iemand, die tot achter de ooren blozen móest om de nog na vijf jaar zooveel honderd bezwaarschriften om een zaak, waarvoor in zijn kerk gejuicht worden móest, niet blozen kan, en nog zich wijs maakt dat het van den Heere was, hoe komt dat dan? Het komt ervan, dat hij nog nooit is blijven staan bij de werkelijke gronden van zijn vonnissen. Zijn handteekening staat op de grenslijn van het toespitsen, op die bepaalde gronden, EN: het onmiddellijk daar-na overgaan tot iets anders. Dat an-dere is vandaag Schilders andere verbond-leer, morgen Schilders andere sacramentsleer, overmorgen Schilders andere kerkleer; drie grappen, die „ze“ pas later ontdekt hebben, en waarmee „ze“ de aan-dacht van die fijne punten, waarop hij „ja“ of „neen“ moest spreken, kunnen afleiden.

Maar nu komt er een vierde bij: Schilders andere Godsbegrip.

En met dergelijke vondsten-achteraf sust men dan zichzelf, en het geweten van de schare, en begrijpt niet, dat men zichzelf op 't ergst veroordeelt: het zat toch op die punten vast, waarop men ja en neen moet zeg-gen?

We laten daarom dr S. J. Ridderbos nu maar ver-der loopen; maar we vragen dr E. D. Kraan: kom, maak nu eens ernst van de zaak. Toon nu eens aan, dat er verband bestaat tus-schen het andere Godsbegrip en die handteekening-van-u-on-der de schorsingsbullen van Greijdanus, dien candidaat, enzovoort. Greijdanus heeft tegen de al-gemeene-genade-formule van uw synode tenminste nog bezwaar ingebracht; had dié soms ook al een ander Godsbegrip? Stuur uw „veles“ er eens op af, om dát te ontdekken? Of, dacht u soms dat Greijdanus maar een kind was, en aan het handje van Schilder liep? En daarom maar meteen in de gauwigheid geschorst moest worden, vanwege het niet beloven niets te leeren, wat met uw formule-tjes niet heeltemaal in overeenstemming was? Kom, laat dat andere Godsbegrip eens uit zijn commentaren zien, en dan uit zijn bezwaarschrift. Blijk nu een korel, dr E. D. Kraan, en toon eens aan, dat het andere Godsbegrip van Greijdanus en van Schilder rechtvaar-digt uw handteekening onder die dwaze bullen. Of neen, dát hoeft niet eens: dat de sa-men-hang er is, laat dát eens zien. Had Helenius de Cock óók al een ander Godsbegrip? Die was óók tegen, waar „cand. Schilder“ tegen was.

Maar voor het geval, dat ge dezen oproep, om het losse werk van uwen „veles“ af te maken in een seri-euzen strijd, niet zult honoreren met een open front-aanval, wil ik U volgende keer nog wat zeggen, en uw volk, en het onze.

De taai leugen

Zoals onze lezers wel begrepen zullen hebben, was het mijn bedoeling onder den algemeenen titel: Van crisis tot crisis..... een aantal beschou-wingen te geven over wat er in de gereformeerde wereld van onze dagen te koop is. Ik was daartoe be-gonnen met het teekenen van enkele stroomingen, of, anders gezegd: nuances, van het gereformeerde volk. Eerst vertelde ik een en ander over het gees-telijk nakroost van de afgescheidenen en daarna gaf ik een paar opmerkingen over Kuyper en de Kuype-rianen. Het was nu mijn bedoeling nog enkele kleur-schakeringen van het gereformeerde leven te be-keken. Om daarna de situatie van vandaag te bezien. Natuurlijk zou dan ook de nieuwe situatie, waar-in de Haagsche synode ons bracht, onze aandacht vragen. Beteekent zij niet een belangrijk moment op

Jaren lang had zij er moeite mee gehad en zoo dik-wijls ze aan den HEERE gedacht op haar wegen — en dat deed zij doorgaans — was het als een schaduw ko-men opzetten: wat men haar geleerd had van de eeuwi-ge verkiezing Gods.

Dat zat zóó.

Ze was in de waarheid niet opgevoed.

In het ouderlijk huis trok de band aan de (gróóte) kerk alleen zoo omstreeds den tijd, dat moeder de voor-bereidingen voor het kraambd maakte en vader, als de kraam uit was, op een Vrijdagavond naar de doop-zitting trok. Hoewel vader en moeder op de doopvra-gen antwoordden, opdat het openbaar mocht worden, dat zij den doop voor hun kinderen niet zochten „uit gewoonte of bijgeloovigheid“, was het toch de macht der gewoonte alleen, die moeder naar het doopvont trok en dreef vader bovendien een vage angst, dat je den gang naar het doophuis niet zonder al te groote risico's verzuimen kon.

Dominee wist dat ook wel.

Hij stond bij het volk, dat des Zondags de ruimte der kerk placht te vullen, bekend als een trouwe wacht-er op Sions muren, vanwege zijn „onderscheidenlijk“ pree-ken. Maar van onderscheidenlijk doopen wist hij zoo niet. En daarom hoorde hij het ja-woord van vader en moeder, gelijk het ja van alle doopvaders en doopmoeders aan alsof het waarlijk ja was. Overigens kwam hij alleen bij begrafenissen over den vloer. Hij leerde deze schapen van de kudde alleen kennen bij hun in-trede in het leven en bij hun afscheid uit deze tegen-woordige wereld: gelijk ze hem (afgedacht van de doop-diensten) de eere aandeden van een kerkgang bij zijn intrede en zijn afscheid in de (gróóte) kerk.

Aldus betaalden ze elkander met gelijke, d.w.z. val-sche munt.

Maar het meisje, dat thuis in de voorzeide leer niet onderwezen werd, kwam, toen ze een jaar of veertien was in huis bij menschen, die van de kleine kerk wa-ren. En de HEERE, die dat door den verborgen teugel van Zijn voorzienigheid beschikte, gedacht daarin aan Zijn verbond. Het meisje leerde bij die vreemden wat ze thuis nooit had gekend: den HEERE vrezen.

Edoeh — de wijsheid hield bij deze menschen de vroomheid des harten niet altoos bij. Ze waren met heel hun hart vóór de waarheid, maar er niet altijd achter. Dies voedden ze het meisje, dat alleen nog maar melk verdragen kon, wat al te spoedig met vaste spijs. Van harte de leer van Dordrecht toegedaan, heb-ben zij de vermaning van de Synode nationaal niet al-toos betracht: „zich in het verhandelen van deze leer Godvruchtig en Godsdienstig te gedragen; en haar.....

den weg der „gereformeerde gezindheid“ (zoo zegt men dat), welke van crisis tot crisis steeds voortgaat?

Het leek mij evenwel goed toe, nu de Haagsche synode — tenminste voorloopig — haar deuren sloot, eerst aan wat die synode presteerde, een paar be-schouwingen te wijden. Die synode heeft immers óók ons een aantal uitspraken enz. voorgehouden, waar we, staande en levende in Christus' kerk, mee bezig moeten zijn. En het is het beste dit nu maar dadelijk te doen. Wat we nog meer op ons hart hebben volgt dan later. Natuurlijk houden we ons met de Haagsche daden en woorden alleen in zooverre bezig, als dat binnen het kader van deze artikelen noodig is.

Voorts, goede lezer, is het de bedoeling niet ver-veld te worden! In verband met deze bedoeling wordt van nu af de algemeene titel „Van crisis tot crisis.....“ weggelaten. Vervolgartikelen worden gauw vervelend en vermoedend!

We zullen daarom probeeren van ieder volgend ar-tikel een afgerond geheel te maken!

En zoo steken we dan van wal.

Allereerst wil ik, lezer, uw aandacht vragen voor de reeks van uitspraken, welke door een synodale commissie, onder speciale leiding van Prof. Dr K. Dijk, zijn uitgedrukt en via een vele geesten active-rend debat, ten slotte synodale besluiten zijn gewor-den. Zoals U weet, is onder Prof. Dijk's leiding de lawine bezwaarschriften over de „te enge binding“ be-sproken. Wat daaromtrent onder zijn directie uit den synodalen molen kwam glijden, diende om deze „be-zwaarden“ van antwoord te dienen.

Nu wil ik eerlijk opbiechten, dat ik een beetje schrok, toen ik las, dat Prof. Dijk juist deze materie zou be-handelen. Wanneer het n.l. gaat over een „te enge binding“ moet men zich bezig houden — een kind snapt dat — met wat in het verleden is geschied. En juist ten opzichte van de beschouwing van het ver-leiden voelt men zich bij Prof. Dijk hoe langer hoe minder veilig. Hoe dat nu precies komt — of hij de dingen niet voldoende bestudeert, of zijn bril al te gekleurd is, of zijn geheugen hem begeeft — ik weet dat niet, maar feit is, dat hij in het teekenen van het verleden den bal telkens mislaat.

Ik noem b.v. zijn woord vooraf in het boek van Dr Smilde. Prof. Dijk zei daarin, dat Smilde's boek zoo buitengewoon goed was. En hij kón daarover oorde-len, omdat hij, toen hij het manuscript van Dr Smilde las, juist zelf bezig was „met een onderzoek naar de confessionele decisies van de Synoden vóór 1905“

tot vertroosting der verslagen gemoederen te rich-ten.....”. En zoo geviel het, dat de vaste spijs, ontijdig toegediend, als een onverteerbaar brok in het leven van het meisje hangen bleef. En nóch de redenen der ouder-lingen op het huisbezoek, nóch die van anderen ver-mochten wat tot troost van haar verslagen hart ge-sproken en geschreven was, haar tot een bron van vreugd te doen gedijen.

Totdat de HEERE zelf haar dezen last afnam.

Ze was al oud.

En werd ziek.

En wanneer ze op haar legerstee in stille, slapeloze nachten aan den HEERE gedacht, hebben, als de gedachten in haar vermenigvuldigd werden, Gods ver-trouwingen haar ziel verkwikt. Dan kwamen de psal-men los uit haar hart. En met de psalmen soms ook de vragen. Toen ze eens den honderdzeventienden psalm zong: „G o d h e b i k l i e f“, de vraag: Is dat zoo? Héb ik net als de dichter van dien psalm, den HEERE lief? En het blijde antwoord ook: „HEERE, gij weet, dat ik U liefheb“. Maar dit blijde antwoord riep de an-dere vraag op: „hoe dat toch zoo gekomen was“? En toen ging heel het boek van haar leven weer open: het ouderlijk huis, de menschen, waar ze als meisje van veertien in huis gekomen was; hoe de HEERE haar een man beschikt had, die den HEERE vreesde; hoe de snoeren haar waren gevallen in liefelijke plaatsen. HÁár..... terwijl de overigen uit het gezin, waarin ze geboren was, den HEERE niet vreesden. En op ééns zag ze het: daar heeft de HEERE mij uitgehaald. Hij heeft mij..... uitverkoren. Ik heb Hem lief, omdat Hij mij eerst liefgehad heeft.

Ze heeft sindsdien nooit meer over: „het stuk der verkiezing“ getoed. Maar ze heeft er dagelijks den vol-len troost van genoten. En ze heeft de moeiten en noo-den van den dag bij gedragen in het weten, dat den-genen, die God liefhebben alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen die naar Zijn voor-nemen geroepen zijn.

Toen een verre neef, die nogal wat theologische let-tertjes gegeten heeft, van het geval hoorde, was hij met de rubricering terstond gereed: „S y l l o g i s - m u s p r a c t i c u s“, zei hij.

Dat zou zij zoo niet begrepen hebben.

Gelijk hij aan dit practisch syllogisme nog nooit toegekomen was.

Want theologie en geloofskennis blijven, hoe nauw overigens tusschen rechte theologie en geloofskennis het verband moge zijn, toch altoos twee.

D. E. C.

en hij was „wat de eerste Synodes betreft, tot een-zelfde resultaat gekomen“ als hij in het boek van Dr Smilde vond. Maar helaas, juist wat Dr Smilde van die eerste synodes beweerde, sloeg den bal volkomen mis! Die zeiden zoo ongeveer het tegendeel van wat hij meende!

En nu pas bemerkte ik weer zoo'n geweldigen flater in wat Prof. Dijk over het verleden betoogt. Een tijd geleden schreef hij n.l. in „Bouwen en Bewaren“, het synodale meisjesblad, over „de Gereformeerde Ge-zindheid“. Daarin kwam hij van zelf ook te spreken over de „vrijgemaakten“. Hij vertelde de meisjes, dat er in de Gereformeerde kerken van de twintigste jaren de neiging tot Schriftkritiek opkwam en een „ethische“ infectie acuut werd. Gelukkig wisten evenwel de Synodes van 1920 en 1926 deze gevaren te bezweren. Tegen den gevaarlijken subjectivistischen geest kwam gelukkig in de Gereformeerde Kerken een sterke „re-actie“ op. Aanvankelijk werkte die best! Maar zij wakte helaas ook onrust, „omdat lang-beelden „waar-heden“ werden aangevallen en „vaststaande menin-gen“ disputabel gesteld. Ik noem alleen maar de vraag-stukken van het wezen van het genadeverbond, van de verhouding van lichaam en ziel, van de z.g. pluri-formiteit der kerk, van de gemene gratie, van de verhouding Geest en Woord Gods, en jullie begrijpt wel welke reactie ik bedoel. Dit alles gaf wrijving. Sterke wrijving en opschudding ook. Vooral toen er een brochure verscheen (later weer ingetrokken), waarin beweerd werd, dat de kleine kinderen niet voor wedergeboren gehouden moeten worden, maar dat ze het zijn en niet minder toen alom beweerd werd, dat in de prediking tot de gemeente van een zelfonder-zoek naar de staat des menschen (d.i. of ik het eigen-dom van Christus ben) geen sprake mag wezen en ook de z.g. kenmerken in de zelfbeoordeling als con-trahande moesten verdwijnen.

Toen kwamen op kerkeraadsver-gaderingen en in classicale ver-gaderingen protesten los. En dat rumoer drong door tot de Gene-rale Synode van Amsterdam (1938) wier besluit in deze materie de start heeft gevormd van een vlucht die helaas droeve gevolgen heeft gehad.“ (Spatieering van mij C. V.).

Tot zoover Prof. Dijk, onderwijzend de meisjes in de jongste kerkhistorie.

Maar welke zijn de feiten?

Och, laten we aan enkele betrouwbare getuigen het woord geven.

De D. Sikkelschreef na de synode van 1936, dat het op hem „een zeer eigenaardigen indruk maakt(e), wanneer door hoogleraren aan de afgevaardigden der kerken wordt medegedeeld, dat de kerken in beroering zijn, terwijl dan die afgevaardigden, thuis gekomen zijnde, zich van alle kanten hooren vragen, waarin toch die kerkelijke beroering bestaat”.

Dr Kaajan — U merkt ik noem alleen maar menschen, die niets met „de reactie” te maken hadden: of wilden hebben — Dr Kaajan zette dit in zijn kerkbode:

„Door een der hoogleraren werd aan de afgevaardigden der Kerken medegedeeld, dat de kerken in beroering zijn, terwijl dan die afgevaardigden thuis gekomen, zich van alle kanten hooren vragen, waarin toch die kerkelijke beroering bestond.”

Ten slotte wil ik tegen Prof. Dijk's onderwijs aan de meisjes over de situatie in de Gereformeerde kerken in 1936 nog één krachtig getuigenis aanvoeren. Het is van een van de meest op den voorgrond tredende predikanten uit dien tijd, een man die misschien het best geïnformeerd was over wat in de kerken destijds leefde, een man die in 1936 ook synodelid was.

Deze predikant schreef in zijn kerkblad: „Geen enkele Kerk, noch Classis, noch Particuliere Synode had alarm geroepen over de „onrust in onze kerken”, of een gravamen ingediend tegen een onzuivere leerling, welke in ons midden werd voorgedragen?..... Was er nu — zoo vraagt deze predikant ook na de synode nog — reden om alleen naar aanleiding van dat voorstel (om een onderzoek in te stellen naar verschillende meningsverschillen — C. V.) zoo luid aan de alarmklok te trekken? Indien toch het kwaad zoo beangstigend was, dat de toestand van nu veel erger is te noemen dan die in 1926, dan zouden toch zeker meerdere kerken haar stem tot de Synode verheven hebben; doch geen enkele stem klonk! En om die reden meende ik, dat het geroep van onrust niet in overeenstemming was met de werkelijkheid in onze kerken, waar velen vragen wat er eigenlijk gaande is.”

Zie, zoo sprak deze vooraanstaande predikant. Vierkant staat wat hij zegt tegenover wat Prof. Dijk aan de meisjes vertelde.

Indien wat deze predikant zegt waar is, dan is wat Prof. Dijk thans zegt eenvoudig een leugen.

En het getuigenis van dezen predikant is waar. Want hij kon het weten. Hij stond midden in de kerken en vooraan op de synode en hij was misschien de best geïnformeerde domine. Want deze predikant was..... Dr K. Dijk, predikant van de Geref. Kerk van 's-Gravenhage. En het bovenstaande schreef hij vlak na de synode in het Kerkblad van de Geref. Kerken van 's-Gravenhage.

Zeg ik te veel, als ik beweer, dat men zich niet al te grif aan de leiding van Prof. Dijk moet toevertrouwen als het over de reconstructie van het verleden gaat?

✱

Welnu dan, onder de rapporteursleiding van Prof. Dijk formuleerde de synode een aantal uitspraken, waarmee de vele bezwaarschriftenschrijvers, welke over een te enge-binding-door-de-vroegere-synodes hadden geklaagd, gecontenteerd moesten worden.

Over één ervan wil ik wat zeggen.

Het is de vijfde. Ze luidt aldus: „dat uit de vervangingsformule van 1946 niet mag worden afgeleid, dat de vorige Synodes „te eng” gebonden hebben, wijl de zakelijke inhoud van de uitspraak van 1905 sub 4 in de vervangingsformule gehandhaafd is en er geen confessioneel verschil bestaat tusschen deze uitspraak en die van 1942 en 1943”.

Ik merk eerst op, dat deze uitspraak een mooien kant heeft. Ze zegt een waarheid, die velen maar nooit hebben willen accepteren, deze n.l., dat de vervangingsformule geen haar verschil van wat in 1942 en 1943 werd vastgesteld. Er bestaat geen enkel confessioneel verschil tusschen deze twee synodale creaties.

Maar voorts bevat deze stelling een aperte onwaarheid, deze n.l., dat „1946” en „1942/43” confessioneel gelijk zou zijn aan „1905”. Wie zoo iets zegt vervalscht de historie. Hij vertelt kort en goed een leugen.

Men overwege slechts de feiten.

Na jarenlangen strijd drijft Prof. Lindeboom in 1905 bewust en opzettelijk de kerken tot een beslissing inzake de doopskwestie.

Klaar en scherp formuleert hij in het bekende boekje „Vijf Stellingen” zijn gedachten als volgt:

„De doop verzegelt niet wat IN den doopeling AANWEZIG IS OF VOORONDERSTELD WORDT aanwezig te zijn, maar de beloften van het Genadeverbond in het evangelie geopenbaard”.

De kinderen moeten gedoopt worden, omdat aan alle kinderen „de beloften zijn toegezegd, omdat zij ook tot het verbond behooren en dus Bondelingen zijn”.

Het is in strijd met de Belijdenisschriften te stellen dat „de inwendige wedergeboorte, het wedergeboren zijn, van den doopeling in den Doop verzegeld wordt”.

Hoe diep overtuigd Lindeboom was van de waar-

PSALM 2 : 1-6

(Vertaling N.B.G.)

Waarom toch woelen volken 't allen kant en zinnen natiën op ijdelheden?
Ziet, hoe nu al wat macht heeft zamenspannt, de koningen der aard' hun plannen smeden.
Zij rukken aan om met den HEER te strijden,
Hoort, hoe 't ook zijn gezalfde tegenklinkt:
„Komt, laat ons van hun touwen ons bevrijden, verscheuren elken band, die ons bedwingt.”

Maar Hij, Die in den hemel zetelt, lacht:
De HEER bespot hun strijden en hun strepen.
Dan spreekt Hij in zijn toorn tot hen met macht, verschríkt hen in zijn gramschap, dat zij beven.
„Ik maakte immers daar mijn knecht tot koning en over Sion heb Ik hem gesteld.
Ik geef mijn stad hem eeuwig tot een woning, mijn heil'gen berg geef ik dien grooten held.”*)

A. v. B.

*) Ps. 89 : 20.

heid van deze stellingen, die hij reeds jarenlang had verdedigd, blijkt wel hieruit, dat hij, bijna uitdagend in Febr. 1905 schreef:

„Komt, mannen broeders, die zoo zeker zijt van uwe wijsheid en leerzuiverheid, komt, zendt ook zoo'n eenvoudig en goed verstaanbaar boekje de Gemeente in, waarin aangeleerd wordt, dat de gewraakte leer-ingen niet strijden, maar ganschelijk overeen- komen met de Geref. Belijdenisschriften. Het kenmerk en de kracht van deze „stellingen” en derzelver toelichting is, dat zij niet voor den dag komen met het gelaat van een geleerd en wijsgeerig betooger, maar in korte en klare woorden zeggen, waar het op staat, en met de stukken, d.i. de Belijdenisschriften bewijzen, wat zij voorstellen.

't Is hoog tijd, dat in al de Gemeenten aan voorgangers en leden, die anders spreken, de belijdenis der Kerken worde voorgelaten, en, mocht het zijn, alle geleerde en ongeleerde afwijking tot staan gebracht”. (Wat zegt de Schrift, Jan.-Febr. 1905.)

Me dunkt, dit is klare taal.

Ze toont hoe rotsvast Lindeboom de genoemde stellingen als Schriftuurlijke, confessionele waarheid handhaaft en alle afwijking ervan verfoeit.

In Augustus daarop komt de synode van Utrecht samen.

Aan die Synode schrijft Prof. Lindeboom op 29 AUGUSTUS (men lette op dezen datum):

„In de „Vijf Stellingen” heb ik met 41 andere broeders de Kerkeraden en de leden der gemeente opgewekt, tegen de daarin bestreden leeringen op te komen (!!!). Mochten wij dat niet doen? Moeten wij zwijgen, omdat zij, die eene leer voorstellen, welke o.i. niet in de Belijdenisschriften wordt geleerd, verzekeren, dat hunne gevoelens liggen binnen de grenzen der Belijdenisschriften? Dat mogen wij niet; omdat naar onze overtuiging die leeringen anders zijn dan de leer, welke door de Gereformeerde Kerken wordt beleden, van andere grondstellingen uitgaan, en tot een van de confessioneel-Gereformeerde leer verschillend stelsel behooren”. (!!!) (Acta, p. 184).

Een paar dagen later komen de bezwaarschriften welke door Lindeboom's geestverwanten bij de Synode zijn ingediend in behandeling. Ter synode wordt voorgesteld een korte verklaring vast te stellen ter geruststelling van de consciëntiën. Met groote spanning — zoo kan men in de verslagen lezen — wacht men af wat Lindeboom zeggen zal! Hij is feitelijk de aanklager!!! Lindeboom is niet tevreden en stelt enkele wijzigingen voor. Als daaraan voldaan is heeft hij nog enkele wenschen. En als men hem ook daarin tegemoet is gekomen, verklaart hij — op 6 Sept., acht dagen na het schrijven van den bovengenoemden brief aan de synode — dat hij „zich thans met hetgeen de commissie voorstelt kan verenigen” (Acta, art. 157).

Ik zou nu aan iederen onbevungen toeschouwer willen vragen: Heeft de synode zoo handelend, óók tegenover Lindeboom, Lindeboom's bovengenoemde stellingen veroordeeld?

Indien de synode, of de meerderheid dit zou hebben gedaan, of liever, indien zij dit zou hebben bedoeld, nota bene zonder dat Lindeboom's stellingen ook maar even in debat waren geweest, en dus alleen met een listige woordkeus, alleen met een door Lindeboom niet doorziene geraffineerde formulering van haar korte verklaring, — dan zou deze synode den naam huichel-synode ten volle verdienen.

En zou Lindeboom, indien hij zijn bovengenoemde, zoo lang en met zooveel ernst verdedigde, stellingen ook maar in het minst aangetast of betwijfeld zag, zóó hebben gesproken? Zou hij zoo beau mine à mauvais jeux hebben gemaakt? Zou Lindeboom zoo'n huichelaar zijn geweest? Wie gelooft het?

Nee, de ware historie, de werkelijke stand van zaken is deze, dat de synode van 1905 de bovengenoemde leeruitspraken van Lindeboom en de zijnen volkomen onaangetast heeft gelaten en aan allen de volle vrijheid

heeft gelaten ze te leeren en te verdedigen en te propageeren.

✱

Omdat en 1942/43 en 1946 bovengenoemde stellingen niet hebben getolereerd, maar ze zeer duidelijk en zeer nadrukkelijk hebben afgewezen — daarom zijn „1942/43” en „1946” niet gelijk aan „1905”. Er is sinds „1942/43” een veel nauwere binding dan er van 1905 tot 1942 ten aanzien van de leer van doop en verbond is geweest.

Wie dat ontkent wordt het slachtoffer, of de vriend van een leugen.

En wie zegt dat „1905” hetzelfde is als „1942/43” en „1946” verkondigt een leugen.

Zoo deed de synode van Den Haag, anno 1946, onder leiding van Prof. Dijk.

C. V.

Geen wit en geen zwart, I

In „Ons Kerkblad” (prov. Utrecht) schreef ds v. d. Born onlangs, een artikel van prof. Zuidema besprekend: „Het kerkvraagstuk wordt met den dag brandender”. Dat dit oordeel juist is, valt niet moeilijk in te zien. Met den dag immers wordt er óf minder over de kerk gesproken, óf méér over de kerk getheoretiseerd. Waar in onze kerken de eenvoudige taal der belijdenis op dit punt wordt beleden én beleefd, daar weerklinken de afkeurende opmerkingen: kerkelijk absolutisme, wit en zwart-schema, kersteniaansch en roomsch, om maar niet meer te noemen. We staan in den hoek waar het slagen régent!

Want van sommige zijden blijven uiterst hardnekkig fantasieën over de kerk verschijnen, en dat niet voor niets. Zelfs in „Apeldoorn” is men zich op een merkwaardige wijze gaan mengen in den strijd om het rechte inzicht in onze belijdenis over de kerk. Het front wordt zoo langzamerhand vééizijdig.

Ds M. Vreugdenhil, predikant van de gebonden kerk van Ruinerwold, had in „Waarheid en Eenheid” een soortgelijke verrassing. Daarover wil ik het dit keer in het bijzonder hebben.

Ds Vreugdenhil is n.l. bezig uiteen te zetten, dat hij van harte accoord gaat met de afwijzing van den wereldraad der kerken. Het zal uit het vervolg wel blijken, dat hij althans die afwijzing niet gelukkig gemotiveerd heeft.

Hij vertelt n.l., dat die afwijzing niet berust op het inzicht, dat er in ons land maar één ware kerk zou zijn. „Zoo eenvoudig staan de zaken toch niet”. Weliswaar staat hij niet op dát (dit woordje is niet zonder beteekenis!) standpunt der pluriformiteit, zooals dat door vele Gereformeerden gehuldigd wordt (het puur-kuyperiaansche), „dat de waarheid Gods te rijk en te groot is dan dat zij in één kerk ten volle tot uitdrukking gebracht kan worden”.

Volgens bedoelde meening is deze verscheidenheid — afgedacht van zondige en onnoodige gescheurdheid — een zegen.

Als ds Vreugdenhil dus dát standpunt niet deelt, dan zal hij dus een ander „standpunt der pluriformiteit” innemen. Inderdaad. Voordat hij zich daarover uitlaat moet hij toch minstens iets zeggen over de belijdenis aangaande dit punt. „Maar ik sta ook niet op het standpunt, dat er maar één ware kerk is — de Gereformeerde Kerken — en dat de andere kerken hoogstens groepen van gelovigen zijn”. Het zal opvallen, dat de tegenstelling van ware kerk hier niet genoemd wordt. Onze vaders waren wat „ruw” en spraken van valsche kerken. Daarvoor zijn we tegenwoordig te beschaafd geworden.

Het trof ds Vreugdenhil blijkbaar zelf, dat hij zich zoo uitliet. Hij vervolgt tenminste aldus: „Men zal mij misschien de artikelen onzer Ned. Gel. Bel. voorwerpen, die over de ware kerk handelen. Maar de belijdenis doet uitspraak in het twistgeding tussen Rome, die beweerde, dat zij de voortzetting was van de ware kerk en de Gereformeerden, die volhielden, dat zij het waren”. In dat twistgesprek spraken onze vaders dan uit wat wij vinden in art. 29 N.G.B. De Lutherse Kerk b.v. wordt niet als een valsche kerk veroordeeld. En ds Vreugdenhil concludeert dan aldus: „Maar als dan al geen uitspraak gegeven wordt, dat de Gereformeerde Kerk de enig-ware Kerk is — en zo'n uitspraak zou in die dagen toch gemakkelijker gegeven kunnen worden dan in onze dagen — mogen wij dan NU, nu er zoveel kerken zijn, met een enkel beroep op de woorden der belijdenis verklaren, dat er maar één ware kerk is en dat de andere kerken groepen van gelovigen — hoogstens — zijn?”

Het heele betoog staat of valt met de gedachte „uitspraak in een twistgeding”.

Ik hoop straks de onjuistheid van deze voorstelling aan te toonen. Uit wat voorts in dit citaat te lezen valt moet worden opgemaakt, dat Guido de Brès, ons wel wil laten belijden over DE WARE KERK, maar niet bedoeld heeft te zeggen, dat de Gereformeerde Kerken de ware kerk waren. En dat voor een geschrift, dat een verdediging van die kerken bedoelde te zijn!

Het is overduidelijk, dat de Brès ervan uitgaat, dat zijn kerk de ware kerk van zijn woonplaats is, want, zegt hij, die kerk moet aan die-en-die eischen voldoen, en de kerk van die plaats voldoet daar ook aan.

Ds Vr. geeft ook het antwoord op de vraag die hij zichzelf stelde. „Natuurlijk kunnen rechtens naar het

Woord ken zijn en dan nu een

Het is een bijzondere kende oren, ma secten ten. Da bedoelt ware k

Om teert van da tot een (In feit als we aan on van de voudigh lijk d in het werd de held on De za moge v der ket

Wat een coo lijdens En ov strijdij wederk

Ds V gedach moge p tot de de kerl dachter ware k secten”

Voor de erke Vr. eld En dat dr J. i numme een zo Het de berzijn.

Het Vr. in forme woord Julians ik daa wen, di

koning ware k als wa zij inn ook al Het teeren, ware l vating armala

En Dat is voudig tikelen heeft i slist é

Da het we wegen. zeer be iemand vergee

Dat wi maar) darva antwo Nu be juisthe meer de „ge nade.

En heb a hoord moet v Marae

Theo Offic van he H. J. Dinsda van de pen.